

8 Programma Energie op klimaat!

Inleiding en ontwikkelingen

De temperatuur op aarde stijgt en het klimaat verandert. Dit wordt elk jaar bevestigd door het klimaatpanel van de VN (IPPC) en de klimaatscenario's van het Koninklijk Nederland Meteorologisch Instituut (KNMI). Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. De verwachting is dat we vaker te maken krijgen met extremere vormen van droogte, hitte en wateroverlast. En daarnaast hebben we te maken met de stijgende zeespiegel met een grotere kans op overstromingen. Om een goede leefomgeving te behouden moeten we ons daaraan aanpassen.

Daarom nemen we maatregelen. Maatregelen om klimaatverandering te beperken door over te gaan op schone energie (energietransitie). Daarnaast nemen we maatregelen om ons aan te passen aan het veranderende klimaat (klimaatadaptatie) en ons weerbaar te maken tegen zoetwatertekorten die ontstaan door klimaatverandering.

De Provincie Zeeland voert haar klimaatbeleid uit via de uitvoeringsprogramma "Energie op Klimaat!". In het uitvoeringsprogramma "Woonplaats Zeeland" staan de doelen voor de Zuidwestelijke Delta beschreven.

Op Europees én nationaal verband is afgesproken om de CO₂-uitstoot te beperken. De Provincie wil hier haar verantwoordelijkheid in nemen en het Zeeuwse deel van deze wereldwijde opgave behalen. Zo dragen we bij aan de wereldwijde en landelijke klimaatdoelen. Ook willen we hiermee een aantrekkelijke vestigingslocatie zijn en blijven. De uitdaging is om slimmer gebruik te maken van eindige - en deels schaarse – grondstoffen. En steeds meer gebruik te maken van biobased grondstoffen en materialen. Daarnaast moeten we fors meer energie duurzaam opwekken, energie besparen en willen we de ontwikkeling naar een kringlooeconomie stimuleren. De weg naar een groene economie biedt veel kansen voor Zeeland, maar vraagt ook een grote inzet. Zowel van ons als van de Zeeuwse partners.

In de periode 2019-2021 zijn de opgaven voor energietransitie en klimaatadaptatie uitgewerkt in de Regionale Energiestrategie (RES) en de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KaSZ). In 2024 is de RES 2.0 vastgesteld. Het Zeeuws Deltaplan Zoet Water (ZDZW) is in 2021 vastgesteld.

De uitvoering hebben we vormgegeven in het Programma Energie & Klimaat. In de periode 2021 t/m 2024 hebben we projecten uitgevoerd gericht op verduurzaming van vervoer, de gebouwde omgeving en het duurzaam opwekken van elektriciteit. We zijn verschillende proefprojecten gestart voor de overgang op duurzame energie uit wind, water en zon (energietransitie). We steunen initiatieven uit de markt die de CO₂-uitstoot helpen verlagen. Dit doen we onder andere door deel te nemen aan het fonds voor energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen. Ook geven we zelf het goede voorbeeld: we kopen zoveel mogelijk duurzaam in en zetten duurzame grond-, weg- en waterbouw in voor onze infrastructurele projecten. Dit breiden we waar mogelijk uit met andere Zeeuwse overheden. De afgelopen jaren hebben we ook maatregelen genomen om ons aan te passen aan het veranderende klimaat, zoals bijdragen aan groene bedrijventerreinen en groene schoolpleinen. Voor Zoetwater werken we aan zelfvoorzienende maatregelen (efficiënt gebruik maken van regenwater en rivierwater dat Zeeland binnenstroomt via het Volkerak Zoommeer). Anderzijds door onderzoek te doen naar hoe we extra zoet water aanvoer kunnen realiseren? De kwaliteit van water (oppervlakte water, grondwater) en watermanagement (waterbeheer) zijn daarbij sleutelfactoren.

Bij onze activiteiten werken we met veel partijen samen. We hebben in 2024 resultaten geboekt en zetten mooie stappen naar een duurzame toekomst. Maar we zijn er nog niet. Het is goed te beseffen dat de energietransitie en klimaatadaptatie een lange adem vragen. Van ons allemaal, waarbij we soms ook afhankelijk zijn van besluitvorming op landelijk niveau. Door verder te gaan op de ingeslagen weg en daarnaast alert te blijven op nieuwe kansen kunnen we veel bereiken.

Speerpunten

- Opbrengst windenergie (op land): 700 MW in 2030 en zonne-energie: 1.000 MW in 2030.
- Helpen met uitvoering SDR-regioplan 2030-2050 ten behoeve van een klimaatneutrale industrie.
- Maatschappelijk verantwoord inkopen en duurzame aanbestedingen in de grond- weg- en waterbouw.
- We voeren de Regionale Energiestrategie (RES) uit om de Zeeuwse CO2-doelen te behalen.
- Uitvoeren acties Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ).
- Uitvoeren uitvoeringsprogramma Deltaplan Zoet Water.
- Accounthouderschap Waterschap Scheldestromen, toezicht op kwaliteit oppervlaktewater (KRW).
- Kwaliteit en kwantiteit grondwater, drinkwater en zwemwater.

Beleidskader

- [*Regionale Energiestrategie*](#)
- [*Klimaatadaptatiestrategie Zeeland*](#)
- [*Richtlijn overstromingsrisico's*](#)
- [*Omgevingsvisie*](#)
- [*Omgevingsverordening*](#)
- [*Regionaal waterprogramma*](#)
- [*Deltaplan Zoet Water*](#)

Maatschappelijk effect

De uitstoot van CO₂ (en andere gassen die eenzelfde werking hebben) worden verminderd en het gebruik van anders schaarse grondstoffen neemt af. De leefomgeving wordt aangepast aan veranderende (klimaat)omstandigheden waardoor inwoners en bezoekers van Zeeland kunnen leven in een veilige, aangename en klimaatbestendige leefomgeving.

Energietransitie en Klimaatadaptatie

In Zeeland werken we aan het voorkomen van klimaatverandering én omgaan met de gevolgen van klimaatverandering. We sluiten aan bij de doelstellingen van het Rijk om het Klimaatakkoord van Parijs uit te voeren. Dit betekent een CO₂-afname van 55-60% in 2030 en 95% afname in 2050, ten opzichte van 1990.

Voor de energietransitie werken met de Zeeuwse overheden en belangenorganisaties samen met onze partners in de Regionale Energiestrategie (RES). In de Regionale Energiestrategie (RES) werken we aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving en de opwek van duurzame energie (zon en wind). Voor de verduurzaming van de industrie werken we samen met Smart Delta Resources (SDR).

Het doel van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ) is een klimaatbestendig en waterrobuust Zeeland in 2050. De strategie richt zich op doelen op de lange termijn, maar om die te bereiken zijn nu al maatregelen en moeten keuzes gemaakt worden. De strategie is ook nodig om de lange en korte

termijn met elkaar te verbinden. De Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ) is een samenwerkingsverband van alle Zeeuwse overheden, inclusief belangenorganisaties in Zeeland. Aanvullend is in het Zeeuws Deltaplan Zoetwater een strategie opgesteld om Zeeland weerbaar te maken tegen zoetwatertekorten.

Doelstelling

Klimaatadaptatie en voldoende zoet water

Zeeland beheerst in 2050 de effecten van klimaatverandering (van hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen). Ook is Zeeland in 2050 weerbaar tegen zoetwatertekorten en gaan we zuinig om met zoetwater. Om dit te bereiken zijn in 2021 een Klimaatadaptatie Strategie Zeeland en het Deltaplan Zoet Water op en vastgesteld. De acties uit deze strategieën voeren we uit.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De uitvoering van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water (ZDZW) 2024 heeft geleid tot 'het vullen van het gereedschapskistje' van mogelijke zelfvoorzienende maatregelen. Maatregelen die genomen kunnen worden door de ondernemers in met name landbouw zijn waterberging. Voorbeelden hiervan zijn zoetwater bassins (al dan niet gekoppeld met drainage), kreekrug infiltraties, drainage systemen (standaard, peil gestuurd, dubbele drainage), irrigatie/fertigatie, 'effluent for food'. Vragen die aangepakt gaan worden in 2025 en verder zijn gericht op het borgen van de kwaliteit van het te gebruiken zoet water, het organisatiemodel rondom de verdeling van zoet water.

In 2024 hebben we verdere uitvoering gegeven aan de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ), zoals onder andere de verder uitrol en stimuleren van gebruik van de klimaatatlas, stimulering adaptieve maatregelen met o.a. subsidieregeling vergroening van bedrijventerreinen en Groene Revolutie voor klimaatbesteding en vergroenen schoolpleinen bij basisscholen.

Acties

Berekenen en actueel houden overstromingsgevolgen in kader van EU-ROR

Samen met andere provincies worden deze berekeningen uitgevoerd met de risico's op overstromingen. Er wordt berekend hoe groot de kans is op een overstroming en in het geval van een overstroming het verwachte aantal slachtoffers. Dit is verplicht op grond van de EU Richtlijn Overstromingsrisico's en de Waterwet. De risico's worden elke 6 jaar vastgelegd in Overstromingsrisicobeheerplannen. Deze worden opgenomen in het Waterprogramma van de provincie. In 2022 is de implementatieronde voor de 3e ROR periode gestart.

Mijlpalen zijn:

- Geactualiseerde Voorlopige overstromingsrisicobeoordeling (december 2024).
- Geactualiseerde overstromingsgevaar- en overstromingsrisico kaarten (december 2025).
- Het geactualiseerde overstromingsrisicobeheerplan (december 2027).

Kwaliteitsindicator en toelichting

Met ingang van de Omgevingswet op 1 januari 2024, is het vernieuwde stelsel en normering van kracht in de verordening gegaan. In 2024 zijn er nog een aantal wijzigingen in de normering doorgevoerd (herstelactie van een aantal fouten). Deze wijzigingen zijn 1 januari 2025 van ingegaan.

Stimuleren adaptatie maatregelen, onder andere via subsidieregeling realisatie groene schoolpleinen

De subsidies Groene Daken, Groene Schoolpleinen en Maatregelen biodiversiteit en klimaatadaptatie bedrijfsperven worden in 2024 opnieuw opgesteld.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De subsidie Groene Schoolpleinen en Klimaatadaptieve bedrijfsperven zijn beide opgesteld en in uitvoering.

Stimuleren medegebruik waterkeringen

Voor 2024, mogelijk met uitloop naar 2025 loopt er een actie “verstrengeling HWBP-PAGW (programmatische aanpak Grote wateren; Natura 200 en Kader richtlijn water). Deze actie is vanuit de samenwerking Zuidwestelijke Delta opgezet. Op dit moment zijn (de uitvoering van) HWBP, PAGW en Natura 2000 zich wel bewust van elkaar, maar bestaat uitvoering in de praktijk nog uit losse trajecten. In 2025 wordt verkend hoe samenhang tussen de de drie genoemde trajecten gerealiseerd kan worden op basis van een concrete casus.

Kwaliteitsindicator en toelichting

Vanuit waterveiligheid zijn in 2024 geen additionele acties uitgevoerd.

Uitvoeren verkenning naar provinciale rol in het kader van de stijgende zeespiegel

In 2024 is de verkenning naar de provinciale rol op het onderwerp Zeespiegelstijging afgerond. Daarbij zijn de thema's bewustwording, kennis en onderzoek, mitigatie, adaptatie en inspiratie benoemd als onderwerpen waarop de provincie een nadere rol kan oppakken. Het thema mitigatie was reeds opgepakt binnen het programma Energie. Het thema adaptatie zal

vorm gegeven worden bij de herijking van de KASZ, waarin zeespiegelstijging als 5de klimaateffect dient te worden uitgewerkt en de herijking van de Voorkeursstrategie voor de Zuidwestelijke Delta. Beide staan geagendeerd voor 2026. Het thema kennis en onderzoek heeft op nationaal niveau vorm gekregen via het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. Daarnaast zijn diverse onderzoeken geïnitieerd vanuit het Delta Climate Center die in de komende jaren meer duidelijkheid moeten gaan bieden over de gevolgen van zeespiegelstijging voor onze regio en hoe hierop het best te anticiperen. Er is voor gekozen om de thema's bewustwording en inspiratie niet verder op te pakken vanuit de provincie.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De acties verlopen zoals beschreven.

Uitvoering geven aan de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ)

De Klimaatadaptatiestrategie Zeeland is in 2021 vastgesteld in Provinciale Staten. Doel is om Zeeland in 2050 weerbaar tegen de gevolgen van klimaatveranderingen. De provincie voert samen met haar de partners de gezamenlijke acties van het uitvoeringsagenda van de KasZ uit die in 2024 is geactualiseerd. Eén van de acties is het opstellen van een "Klimaatonderlegger" (afwegingskader) om klimaatrisico's mee te nemen bij (ruimtelijke) ontwikkelingen.

Kwaliteitsindicator en toelichting

In 2024 is de uitvoeringsagenda van de KasZ geëvalueerd en bijgesteld. We hebben verdere uitvoering gegeven aan de KasZ, zoals onder andere de verder uitrol en stimuleren van gebruik van de klimaatatlas, stimulering adaptieve maatregelen met onder andere subsidieregeling vergroening van bedrijventerreinen en Groene Revolutie voor klimaatbesteding en vergroenen schoolpleinen bij basisscholen.

Uitvoering geven aan het Zeeuws Deltaplan Zoet Water

Samen met onze partners werken wij aan het maatregelenpakket zoetwater. Dit zijn concrete projecten voor het opslaan en vasthouden van water, zuinig omgaan met het beschikbare zoetwater. Ook wordt actief nieuwe kennis ontwikkelt.

In het maatregelenpakket 'deel 3' van het Gebiedsprogramma Zeeland (naar aanleiding van NPLG) zijn aanvullende zoetwaterproject opgenomen.

Zoetwater is ook van groot belang voor de Zeeuwse industrie. Wij verkennen samen met de verbinding met het maatregelenpakket zoetwater.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De jaarlijkse voortgangsrapportage geeft aan dat er veel met name zelfvoorzienende maatregelen nu beschikbaar zijn. De aanvoer van zoetwater en een mogelijk scenario voor een zoet Grevelingen wordt onderzocht (Q4 2025 en 2025).

Bepalen norm en definitief stelsel regionale keringen en deze aanwijzen en verankeren in waterschaps- en provinciale verordeningen

Op 17 maart 2020 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het voorstel voor het stelsel aan regionale keringen en de nieuwe normering. Gelijktijdig met inwerkingtreding van de Omgevingswet, wordt dit stelsel van kracht. Dit is gepland begin 2024.

Kwaliteitsindicator en toelichting

Doelstelling

Energietransitie

Het kabinet heeft in 2022 het nationaal klimaatbeleid aangepast om uiterlijk in 2050 95% minder CO₂ uit te stoten ten opzicht van 1990. Ook heeft het een nieuw landelijk CO₂-doel gesteld, namelijk 55-60% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990. Deze landelijke doelstelling omarmen we in Zeeland. Aan de hand van de Regionale Energiestrategie (RES) en de Cluster Energiestrategie (CES) wordt gewerkt aan het bereiken van deze doelstellingen.

Kwaliteitsindicator en toelichting

In 2024 zijn verschillende projecten uitgevoerd gericht op verduurzaming van vervoer, de gebouwde omgeving en het duurzaam opwekken van elektriciteit. Zoals diverse regelingen voor ondernemers voor de verduurzaming van het gebouw of bedrijfsproces; de Subsidies Specifieke uitkeringen (SPUK) programma's voor klein MKB en maatschappelijk vastgoed (KlimOp), de Taskforce Zeeuwse netoplossingen en het Expertplatform. Middels het loket Zon op dak worden ondernemers met een bedrijfspand met een geschikt dak voor zonnepanelen actief benaderd en ondersteund bij de realisatie van zon op dak, rekening houdend met de benodigde netcapaciteit. Daarnaast is vanuit de provincie Zeeland constructief samengewerkt met Smart Delta Resources (SDR) aan het traject voor de verduurzaming van de industrie.

Acties

We werken met het netwerk aan de uitvoering van de RES 1.0 en het opstellen van de RES 2.0

We werken samen met RES Zeeland aan de realisatie en uitvoering van de RES. Kennis en expertise over de opwek van duurzame energie op land en het gebruik van andere warmtebronnen delen we met partners en stakeholders van RES Zeeland. Faciliteren, coördineren en ondersteunen bij beleidskeuzes en de uitvoering van de RES. Hier valt ook de sociale energietransitie onder en de aanpak van de arbeidsmarkt. De RES 2.0 wordt begin 2024 aan PS voorgelegd ter vaststelling.

Kwaliteitsindicator en toelichting

In 2024 is vanuit de RES uitvoering gegeven aan onder meer het Zeeuws isolatieprogramma, het loket Zon op dak en het ondersteunen en adviseren van MKB ondernemers bij de verduurzaming. De RES 2.0 is opgesteld door de Zeeuwse RES partners; 13 Zeeuwse gemeenten, provincie, waterschap, Impuls Zeeland en Stedin. Dit is gebeurd in nauwe samenwerking met het netwerk van de RES Zeeland. In november 2024 is de RES 2.0 vastgesteld door Provinciale Staten.

Samen met gemeenten werken we aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving waaronder het maatschappelijk vastgoed en particuliere woningen

Gemeenten en Provincie geven uitvoering aan het Nationaal Isolatie Programma (NIP) een de aanpak armoedebestrijding. Hierbij ligt de focus op stimulering en ontzorging bij de isolatie van woningen met een D, E, F, of G energielabel. Ook wordt er gewerkt aan een Doe-het-Zelf regeling voor woningeigenaren. We streven naar ondersteuning van minimaal 25.000 woningeigenaren in 2030 via het NIP en andere regelingen. Provincie Zeeland geeft uitvoering aan het Klimaat ontzorgingsprogramma Maatschappelijk vastgoed (KlimOp). 300 publieke gebouwen krijgen een energie-maatwerkadvies. Dit geeft inzicht in te nemen stappen voor verduurzaming.

Kwaliteitsindicator en toelichting

Iedere Zeeuwse gemeente is inmiddels aan de slag met de uitvoering van het NIP. In 2024 zijn 320 adviezen gegeven voor maatschappelijk vastgoed. 270 gebouwen zijn van advies voorzien via de KlimOp-regeling en 50 kerken via onze eigen provinciale aanvullende regeling. Voor 2025 ligt de focus op het geven van opvolging aan het advies door aan de slag te gaan met uitvoering.

We werken aan de uitvoering van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) en Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuidwest (RAL ZW)

Met een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst blijft de NAL (in ieder geval tot 2026) landelijk sturing geven aan het ontwikkelen van kennis en beleid op gebied van laadinfrastructuur. In samenwerking met Provincie Zuid-Holland ondersteunen we gemeenten in regio Zuidwest met het ontwikkelen en uitvoeren van beleid voor laadinfrastructuur. In veel gevallen blijft de gemeente verantwoordelijk voor de daadwerkelijke plaatsing van de laadinfrastructuur – ondersteunen met

kennis en waar mogelijk capaciteit – is daarom het voornaamste doel van de RAL Zuidwest. De focus verschuift hierbij geleidelijk naar de plaatsing van snelladers, laden op bedrijventerreinen en openbare laadstations voor de logistieke- en bouwsector.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De acties zoals gedefinieerd in het jaarplan van de RAL Zuidwest zijn succesvol uitgevoerd. Gemeenten hebben (waar nodig) de juiste ondersteuning ontvangen in de vorm van capaciteit, onderzoek of concrete producten (zoals een plankaart). Ook zijn de eerste rapporten (4 stuks) voor collectief laden op bedrijventerreinen opgeleverd en is er duidelijkheid over de rolverdeling voor realisatie van snellaadinfrastructuur (tussen Rijk en lokale overheden). Als laatste valt te melden dat de acties zoals gedefinieerd in de samenwerkingsovereenkomst (SOK) belegd zijn in de organisatie van de NAL regio Zuidwest.

We realiseren wind- en zonprojecten, met als doel in 2030 binnen de provinciegrenzen 10,5/11 PJ duurzaam op te wekken

Om het doel te bereiken coördineert, regisseert en zo nodig bemiddelt provincie in projecten tussen initiatiefnemers, gemeenten, natuurorganisaties en omwonenden. Verder zorgt de Provincie voor beleid op hoofdlijnen waarbinnen wind en zon projecten gerealiseerd kunnen worden. Dit staat vermeld in de omgevingsverordening.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De doelstelling voor opwek met wind en zon is nog niet gerealiseerd maar er zitten voldoende projecten in de pijplijn om die doelstelling (3TWh) voor 2030 te halen.

We ondersteunen de verduurzaming van het Zeeuwse industriecluster

Provincie Zeeland stimuleert en faciliteert de verduurzaming van het industriecluster onder andere door deelname aan het platform Smart Delta Resources. Met gebruik van lokaal geproduceerde en geïmporteerde (groene) waterstof, CCS, duurzaam opgewekte elektriciteit, circulariteit en gebruik van restwarmte wordt de CO₂ uitstoot gereduceerd. Naast het leveren van een bijdrage aan de maatwerkafspraken die het Rijk met grote bedrijven maakt, werken we aan energie infrastructuurprojecten van nationaal en regionaal belang zoals 380 kV Zeeuws Vlaanderen en aansluiting op de landelijke waterstofbackbone. Ook verkennen we mogelijkheden voor verschillende regionale waterstofnetten.

Kwaliteitsindicator en toelichting

Provincie Zeeland heeft een constructieve samenwerking met Smart Delta Resources. In december 2024 is het jaarplan van SDR goedgekeurd, en naar aanleiding hiervan is de subsidieaanvraag voor 2025 ingediend door North Sea Port.

Met betrekking tot maatwerkafspraken werken we met DOW aan een Joint Letter of Intent (JLOI), zo ook voor Yara en Zeeland Refinery. Naar verwachting vindt de ondertekening in het eerste halfjaar van 2025 plaats.

Hoogtepunten van 2024: De publicatie van CES 3.0 en het 10 jarig bestaan van SDR.

We faciliteren het MKB bij het verduurzamen van hun processen, bedrijfsvoering en gebouwen

De energietransitie voor het MKB vraagt specifieke expertise en maatwerk. We richten een loket op om ondernemers te ondersteunen. En we onderzoeken de oprichting van een transitie/energiefonds om financiering aan te kunnen bieden. In 2024 komt het Rijk met een regeling voor het MKB die wij in Zeeland gaan uitvoeren.

Kwaliteitsindicator en toelichting

Provincie Zeeland ontvangt sinds 2024 stimuleringsgelden voor energie-infrastructuur en energiehubs. Met deze gelden zijn de Taskforce Zeeuwse netoplossingen en het Expertplatform bedrijven opgezet. De taskforce Zeeuwse netoplossingen en het expertplatform vormen samen de spil van de aanpak voor de verduurzaming van het MKB. De taskforce richt zich op collectieve samenwerking op bedrijventerreinen waaruit o.a. energie hubs ontstaan. Het expertplatform biedt individueel bedrijfsadvies op maat. Impuls Zeeland geeft uitvoering aan het Expertplatform en de Taskforce. Kennisdeling en informatievoorziening vindt plaats op het portaal toekomstbestendig ondernemen van Provincie Zeeland en de Kennisbank netcongestie van Impuls Zeeland.

Een van de grote struikelblokken bij de verduurzaming van het MKB betreft financiering. Het college werkt samen met Impuls aan de oprichting van een transitiefonds van waaruit o.a. leningen aan het Zeeuwse bedrijfsleven kunnen worden verstrekt. De governance en vulling van het fonds vergt nog de nodige aandacht.

Begin oktober is de Provinciale subsidieregeling verduurzaming klein MKB open gegaan. Ondernemers tot 50 fte personeel ontvangen subsidie op advies over verduurzaming van gebouw of bedrijfsproces. Hiermee waren we landelijk, samen met de provincie Noord-Brabant, de eerste twee provincies die de regeling daadwerkelijk in uitvoering brachten. Het laatste kwartaal van 2024 is gebruikt om de regeling zo veel mogelijk onder de aandacht te brengen bij het MKB in Zeeland.

Aanpak energie-infrastructuur

We werken aan het opstellen en implementeren van een energiesysteemvisie en maatschappelijk afwegingskader ten behoeve van energie-infrastructuurprojecten. Ook geven we verder invulling aan het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK), waarvan we een herijkte versie opleveren begin 2025. Daarnaast werken we aan een aanpak waarin mogelijkheden en onmogelijkheden van het energiesysteem mee worden genomen bij (het aanjagen/stimuleren van) nieuwe ontwikkelingen. Indien gewenst vervult Provincie Zeeland in afstemming met gemeenten en netbeheerders een rol in ruimtelijke processen ten aanzien van de totstandkoming/realisatie van energie-infrastructuurprojecten.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De concept Energievisie is in 2024 opgesteld en gaat per 21 januari 2025 de officiële besluitvorming in.

Een maatschappelijk afwegingskader is door het IPO vastgesteld in een landelijke handleiding integraal programmeren en PMIEK. Voor het opstellen van het PMIEK 2.0 is gebruik gemaakt van dit landelijke afwegingskader.

In 2024 is invulling gegeven aan het PMIEK, onder meer door werksessies met gemeenten en netbeheerders. Het concept PMIEK 2.0 wordt in jan/feb 2025 besproken met netbeheerders, gemeenten en op 24 februari 2025 met de bestuurlijke Energieraad Zeeland.

In afstemming met gemeente Schouwen-Duiveland, gemeente Tholen en TenneT is een proces in gang gezet om het bevoegd gezag voor het inpassen van de kabel tussen het HS-station bij Halsteren en de HS-stations bij Zierikzee en Tholen over te dragen aan de Provincie Zeeland. Besluitvorming in GS vindt plaats in januari 2025.

We initiëren het gebruik van restwarmte en andere mogelijkheden voor kleinschalige duurzame warmte

We onderzoeken een groot warmtenet in de Kanaalzone, waarbij momenteel ook de industriële vraag naar warmte wordt geïnventariseerd om de haalbaarheid van het project te vergroten. Voor de eerste fase, het dorp Hoek, is een beoogd warmtebedrijf aangesteld en worden dit jaar concrete stappen verwacht. In Midden Zeeland wordt verder onderzocht naar de haalbaarheid van een groot restwarmtenet op basis van restwarmte uit het Sloegebied, waar de geplande elektrolyzers een grote potentiële warmtebron kunnen worden. Naast de grote warmtenetten wordt voor gebieden waar restwarmte niet de oplossing kan zijn, onderzocht of kleine collectieve warmtevoorzieningen mogelijk zijn, waar eigen opwek van warmte en opslag daarvan voor clusters van woningen van 10 – 100 woningen een oplossing kan zijn.

Kwaliteitsindicator en toelichting

Een samenwerkingsovereenkomst is getekend met de stakeholders die betrokken zijn bij het warmtenet Kanaalzone. Op dit moment wordt door o.a. NetVerder onderzocht welke tracés kansrijk zijn en welke andere warmtebronnen buiten Dow we kunnen betrekken.

RHDHV heeft een studie opgeleverd naar de haalbaarheid omtrent een warmtenet in Midden-Zeeland. De studie geeft aan dat er nog veel onzekerheden zijn die de slagingskansen van het warmtenet kunnen beïnvloeden.

De Provincie verkent welke initiatieven in Zeeland er zijn op het gebied van kleinschalige warmtenetten en welke lessen geleerd zijn in de provincie Utrecht. Het gaat bij dit type warmtenetten om rijwoningen, in een warmte-lus in schaalgrootte tussen de 2 en 50 woningen. Energiecorporatie Zeeuwind is trekker van een aantal initiatieven in verschillende Zeeuwse gemeenten. De rol van Provincie Zeeland hierin is faciliterend, het stimuleren en aanjagen van projecten, kennisborging en helpen met de toetsing van de haalbaarheid van projecten.

In het waterstofdossier geven we prioriteit aan het industriële verbruik: de komende jaren maken we werk van het vergroenen van de bestaande Zeeuwse waterstofvraag (elektrolyse)

Waterstof speelt een belangrijke rol in de energietransitie. Zeeland heeft de ambitie om de grootste waterstofhub van West-Europa te worden. Dat betekent dat er niet enkel voor eigen gebruik geproduceerd en geïmporteerd zal worden. Samen met andere overheden, landelijk en regionaal, en het bedrijfsleven wordt gewerkt aan de bouw van voldoende productielocaties (electrolyzers) om te kunnen voldoen aan de vraag naar groene waterstof. Omdat de eigen lokale productie zeker de eerste jaren niet groot genoeg zal zijn om aan de regionale - en landelijke vraag te kunnen voldoen zal er deels ook werk gemaakt worden van import van groene waterstof.

We leveren een bijdrage aan het tijdig realiseren van het landelijk waterstofnetwerk (de backbone) die de 5 grote landelijke industrieclusters met elkaar verbindt en die ook aansluit op het netwerk van de buurlanden. Met betrokken partijen bekijken wij op welke wijze transport naar het achterland het meest efficiënt en het meest veilig is. In dat verband wordt de mogelijkheid van aanleg van een buisleidingnetwerk parallel aan de backbone onderzocht.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De procedure voor de aanleg van de waterstofbackbone loopt. Medio 2024 is gebleken dat het project om verschillende redenen inmiddels twee jaar vertraging heeft opgelopen. De nieuwe planning van het Rijk gaat nu uit van afronden van het project in de 2e helft van 2030. De provincie trekt samen met de regionale partijen op richting het rijk om verdere vertraging te voorkomen en te zorgen voor een eerdere verbinding met de industriegebieden van Noord- en Zuid-Holland en een aansluiting op het Vlaams waterstofnetwerk.

In het kader van de import van groene waterstof(dragers) is gestart met het uitvoeren van een milieuverkenning om inzicht te krijgen in de effecten op externe veiligheid en milieu. Dit wordt in de eerste helft van 2025 afgerond. Tevens zal in 2025 een vervolg gegeven worden aan de haalbaarheidsstudie naar de komst van een buisleiding voor transport van ammoniak. In dat verband vindt afstemming plaats met het Rijk in relatie tot het Delta Rhine Corridor project. Uitgangspunt daarbij is dat transport van waterstof(dragers) veilige moet gebeuren.

De investeringen van marktpartijen in de bouw van electrolyzers om groene waterstof te maken blijven vanwege hoge productie- en netwerkkosten en onzekerheden over wet- en regelgeving flink achter bij de verwachting. Dat is zorgelijk want die productielocaties zijn in combinatie met de import van groene waterstof wel nodig om te voldoen aan de vraag naar waterstof als alternatief voor fossiele grond- en brandstoffen.

Het fonds energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen wordt besteed aan projecten die een wezenlijke bijdrage leveren aan de doelen voor de Energietransitie

Naast de gebruikelijke ondersteuning van binnenkomende projectaanvragen gaat de Stichting Zeeuwse publieke belangen (SZPB), na de succesvolle eerste editie van de challenge "Boost the Grid", ook in 2023/2024 verder met een challenge om initiatiefnemers te helpen innovaties te ontwikkelen om het elektriciteitsnet in Zeeland zo goed mogelijk te benutten en te werken aan het energiesysteem van de toekomst.

Kwaliteitsindicator en toelichting

De Stichting Zeeuwse publieke belangen (SZPB) heeft in 2024 significante voortgang geboekt o.a. door de samenwerking met Dockwise 'Boost the Energy Transition'. Er zijn 7 projecten door naar de opwerfphase. De projecteigenaren hebben hun projecten verder uitgewerkt en eind december opgeleverd. Na beoordeling door het bestuur van de SZPB worden begin 2025 de winnaars bekendgemaakt. Vervolgens zullen de winnende projecten wegens reguliere wijze gemonitord tijdens de uitvoering. Naast het Boost the Energy Transition traject is de SZPB verder gegaan met haar reguliere werkzaamheden. De bestaande projecten worden gemonitord en een deel zijn afgerond. Er zijn 3 nieuwe projecten goedgekeurd in 2024. Eind 2024 lopen er 10 projecten.

We geven zelf het goede voorbeeld door maatregelen te treffen om CO2 uitstoot te verminderen en maatschappelijk verantwoord in te kopen

Hierbij hanteren we het MVI (Maatschappelijk Verantwoord Inkopen) actieplan. Dit is een prijswinnend plan wat geldt als leidraad voor de afdeling inkoop. Door voor alle duurzame ontwikkelingsdoelen de kansen en risico's mee te wegen en actief samen te werken met marktpartijen kan inkoop bijdragen om duurzame economische groei te generen in de gehele keten.

In september/oktober 2023 werd een audit uitgevoerd om een certificaat te ontvangen voor trede 3 op de CO2 prestatieladder. Dit wordt bij de uitvraag van offertes al ingezet. Door als provincie er zelf ook aan te voldoen laten we zien dat we dit belangrijk vinden. Daarnaast compenseren we als Provincie Zeeland onze eigen CO2 uitstoot. Deze compensatie gebeurt door te betalen voor hetgeen we uitstoten middels het Zeeuws Klimaatfonds. Met het geld uit het fonds worden projecten in Zeeland mogelijk gemaakt die anders niet of moeilijk van de grond komen. Dat zijn duurzame energie- en andere transitieprojecten die uitstoot van CO2 vermijden of voorkomen.

Kwaliteitsindicator en toelichting

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen is een proces met veel verbeter(tussen)stappen. In de komende jaren zetten we verdere stappen in het verduurzamen van het inkoopproces. Provincie Zeeland heeft in 2024 voor het tweede jaar het certificaat voor trede 3 van de CO2-prestatieladder ontvangen. We blijven werken aan verduurzaming van de Provinciale organisatie en compenseren onze uitstoot bij het Zeeuws klimaatfonds.

Kernenergie

Het Rijk heeft Borssele aangewezen als voorkeurslocatie voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales en onderzoekt of bedrijfsduurverlenging van de huidige kerncentrale mogelijk is. Wij werken aan het vervolg van het aangeboden voorwaardenpakket, ter voorbereiding op het eventuele besluit dat deze plannen doorgang vinden. In 2025 blijven wij met het Rijk overleggen over de uitwerking van dit voorwaardenpakket. Volgens de huidige planning zal begin 2025 duidelijk zijn hoe het vervolg voor de bedrijfsduurverlenging er uit ziet en welke vervolgstappen gezet moeten worden met de aandeelhouders van ZEH. Voor het eind van 2025 zal het Rijk een definitieve keuze maken voor de locatie van de nieuwe kerncentrales. Met de onderhandelingen en uitwerking van het voorwaardenpakket trekken wij samen op met de gemeente Borsele.

Kwaliteitsindicator en toelichting

Op 9 februari 2024 hebben PS het 'Voorwaardenpakket Kernenergie Provincie Zeeland' vastgesteld. Dit Voorwaardenpakket is samen met de Borselse voorwaarden op 10 april 2024 aan voormalig minister Jetten aangeboden. De huidige minister Hermans van Klimaat en Groene Groei heeft in reactie hierop in de Kamerbrief van 11 september 2024 laten weten dat het beantwoorden van de voorwaarden nog veel onderzoek vergt en dat het daarom te vroeg is om nu al voorwaarden toe te kennen of te schrappen. Om de ingeslagen weg verder in te zetten, hebben GS samen met de gemeente Borsele en de minister van Klimaat en Groene Groei een intentieverklaring afgesloten waarin afspraken zijn gemaakt over hoe gezamenlijk wordt toegewerkt naar afspraken over het Rijk-regio-voorwaardenpakket

De partijen bij de eind 2022 ondertekende "Intentieverklaring m.b.t. onderzoek naar de haalbaarheid en de voorbereiding van bedrijfsduurverlenging van de Kerncentrale Borssele" hebben besloten om geen (nieuw) convenant inzake bedrijfsduurverlenging te sluiten. Dit betekent dat er begin 2024 geen ondertekeningsgereed convenant is opgeleverd. De toenmalige minister van K&E heeft de Tweede Kamer op 4 juni 2024 schriftelijk geïnformeerd dat wordt gestart met een verkenning van een mogelijke overname door de Staat van de aandelen in EPZ (exploitant kerncentrale). Deze verkenning loopt nog en zal naar verwachting in 2025 afgerond worden.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2022	2023	2024
Emissie van broeikasgassen volgens bronbenadering (kton CO-eq.)	11.758	*	*
Energieverbruik gebouwde omgeving (TJ)	14.046	**	**
Energieverbruik mobiliteit (TJ)	11.699	12.028	**
Energieverbruik industrie (TJ)	65.344	66.920	**
Energieverbruik landbouw (TJ)	**	**	**
Totaal energieverbruik (TJ)	**	**	**
Klimaatstresstesten	13		
Normering regionale keringen	de normering is afgerond, maar gaat pas in werking bij de Omgevingswet		

Projecten proeftuin zoet water	5	5	5
Actieve projecten ZDZW (voorheen proeftuin)	5	5	5

* Gegevens op basis van de kerndataset regionale klimaatmonitor ontbreken enkele gegevens waardoor geen eenduidig beeld kan worden verstrekt.

** De gegevens van kerndataset regionale klimaatmonitor zijn nog niet beschikbaar.

*** Op basis van de bekende gegevens in de Regionale Klimaatmonitor volgens de bronbenadering, de gegevens m.b.t. energetische CO2 emissies in de landbouw ontbreken (bij een geschatte waarde van 200 kton wordt de emissie van broeikasgassen 11.958 kton CO2-eq.).

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2022	Stand 2023	Stand 2024	Einddoel
Aantal (semi)publieke laadpunten EV	Aantal laadpalen	2.899	3.378	4.453 (12-2024)	10.000
Hernieuwbare energie door wind op land	Totale productie van hernieuwbare energie in MW	573,4	601	610	700
Hernieuwbare energie zon wind op land (> 15 kW)	Totale productie van hernieuwbare energie in MW	485	618	700	1.000
Hernieuwbare energie zon en wind (> 15 kW)	Totale productie van hernieuwbare energie in TJ	6.135	7.014	9.000	10.800
Reductie emissie broeikasgassen volgens bronbenadering (berekening): 1990 = 16,6 Mton CO2-eq.	%	29,2 **	n.n.b	*	55
Uitvoeren klimaatstresstesten	Aantal	13	14	14	14
Uitvoeren projecten zoet water	Aantal	5	5	5	5

Uitvoeren projecten regionaal waterbeheer	Aantal	3	3	3	3
Opstellen klimaatadaptatie strategie	Aantal				1

In het klimaatakkoord en Zeeuwse uitwerking daarvan zijn doelstellingen afgesproken voor 2030.

* Gegevens op basis van de kerndataset regionale klimaatmonitor ontbreken enkele gegevens waardoor geen eenduidig beeld kan worden verstrekt.

** Op basis van de bekende gegevens in de Regionale Klimaatmonitor volgens de bronbenadering, de gegevens m.b.t. energetische CO2 emissies in de landbouw ontbreken (bij een geschatte waarde van 200 kton daalt de reductie naar 28,0 %).

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2024	Wijzigingen 2024	Begroting na wijziging 2024	Rekening 2024	Restant
Lasten					
080101 Uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water	3.108	902	4.010	3.107	902
080103 Energietransitie	2.076	1.526	3.602	3.678	-76
089999 Ambtelijke inzet	0	2.015	2.015	1.986	29
Totaal Lasten	5.184	4.443	9.627	8.772	856
Baten					
080101 Uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water	190	1.911	2.101	2.132	-31
080103 Energietransitie	637	1.328	1.965	2.145	-181
Totaal Baten	827	3.238	4.066	4.277	-211
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-4.357	-1.205	-5.562	-4.495	-1.067
Onttrekkingen					
080103 Energietransitie	0	0	0	0	0
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	-1.676	-1.198	-2.874	-2.874	0
Totaal Onttrekkingen	-1.676	-1.198	-2.874	-2.874	0
Toevoegingen					
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	11	3.196	3.207	3.207	0
Mutaties reserves	1.665	-1.998	-333	-333	0
Resultaat na bestemming	-2.692	-3.203	-5.895	-4.828	-1.067